

Reiz sirdī valdīja džezs

Daiga Mazvērsīte

Par to, ka mūsu slavenie brāļi – koridirģēšanas grandī Imants un Gido Kokari – jaunībā vadījuši studentu estrādes orķestri, plecus rausta pat laikabiedri. Un tomēr, kaut gan nav saglabājušās nekādas skaniskas liecības par kolektīva varējumu, ir dažas programmiņas, atmiņas un fotogrāfijas, kas ļauj dokumentēt šo interesanto darbošanos.

Imants Kokars Kuldīgā, 1958

Kad piezvanu Gido Kokaram, viņš strupi atcērt, ka par šo orķestri nerunās, jo to dibinājis un vadījis Imants, taču pamazām noskaidrojas, ka Gido uzticēta vokālā kvarteta vadīšana, kur dalībnieki nemitīgi mainījušies, un ka piedalīties varējuši ne tikai studenti, bet arī mūzikas skolu audzēkņi – visi, kas kaut cik labi prata spēlēt. Kad ieskatos Kokariem veltītajā Laimas Muktupāvelas grāmatā “Brāļbrāļi”, vien uzzinu, ka abi bijuši mācībspēki Rīgas Pedagoģiskajā institūtā (1953–1957), Imants strādāja par kora “Dziedonis” māksliniecisko vadītāju un Latvijas Radio kora kormeistaru, Gido no 1951. līdz 1962. gadam Universitātē vadījis kori “Daina”. Par džeza orķestri – ne vārda... Tiesa, sulīgi aprakstīta gan ģimenes galvas muzicēšana Blomes skoliņas orķestrī, gan brāļu Kokaru kapela, kurai puiši savākuši skolā pieejamos instrumentus, izveidots arī savs vokālais kvartets. Laikam jau “orķestrēšana” iegājusi asinīs

abus orķestrus, un pats tagad arī brīnos, kā visu varēju paspēt, bet tolaik jau nemaz nebija tik daudz iespēju jauniešiem radoši izpausties.” Krūmiņš uzsver, ka Kokariem gājis ļoti smagi ar orķestra vadīšanu, galvenokārt jau akadēmiskās opozīcijas dēļ, kas tolaik stingri pieturējās pie viedokļa, ka džezs – tas ir slikti.

“Viņi vienkārši bija nemierīgi veči, un mēs ļoti ļautri tolaik dzīvojam,” nosmin Aldis Ermanbriks, saksofonists pie Kokariem, “viņi jau labprāt orķestri būtu izveidojuši konservatorijā, bet turienes vide bija pārāk akadēmiska.” Pats Ermanbriks mūzikas dēļ iestājies Universitātē, žurnālistos, kur varēja izvēlēties arī otru specialitāti, par ko viņam kļuva saksofona spēle. Arī Pedagoģiskajā institūtā mūzikas apmācība bija ļoti nopietna, taču 1958. gadā tas tika apvienots ar Latvijas Universitāti. Tāpēc pirmajos fotouzņēmumos uz Kokaru orķestra podestiem redzami uzraksti RPI, vēlāk tas kļuva par lakonisko “Studentu orķestri”, un vēl pēc laiciņa, 1959. gadā, ieguva nosaukumu Republikāniskā zinātnes un izglītības darbinieku (tautā saukta vienkārši par Skolotāju nama) Rīgas studentu estrādes ansambli. Šis peripetijas palīdz saprast, ka runa ir par pašdarbniekiem, kas ar spēlēšanu nepelnīja naudu, un pirmsākumos arī Kokaru dzinulis bija tīrs entuziasms, varbūt vēlāk saņemot kādu simbolisku atlīdzību. Protams, “saimnieks” apmaksāja vienādo skatuves uzvalku šūšanu. Piesaiste Sko-

Rīgas Pedagoģiskā institūta estrādes ansamblis, 1958

No kreisās – I. Matrozis, U. Biriņš, J. Sildegs, K. Hammers

kā īsti vīrišķīga būšana, kā nekā spēlēts zaļumballēs, piedzīvojot likumsakarīgu izkaušanos dancotāju vidū. Esot klausījušies populārās ziņģes radio, Imants izmācījies akordeonu, vēlāk oboju, Gido – mežragu. Studējot Cēsu Skolotāju institūtā, brāļi rosīgi skraidīja pa vietējiem orķestriem – Imants vietējā estrādes kolektīvā pūtis saksofonu, bet Gido, kas strādāja Cēsu 1. vidusskolā, arī tur uz karstām pēdām nodibināja pūtēju orķestri. Skaidrs, ka 50. gadu Rīgā abi jutās tik jauni, moderni un enerģiski, ka nespēja ignorēt modīgo džeza vilinājumu – kā nekā lielāki un mazāki, spožāki un blāvāki orķestri darbojās ik uz stūra. Tamlīdzīgs veidojums pastāvējis arī Latvijas Universitātē, taču tieši Kokaru lolojums sevi pieteica kā profesionāls koncertkolektīvs, un stāsta, ka pirmajā sastāvā klavieres spēlēja pat Raimonds Pauls.

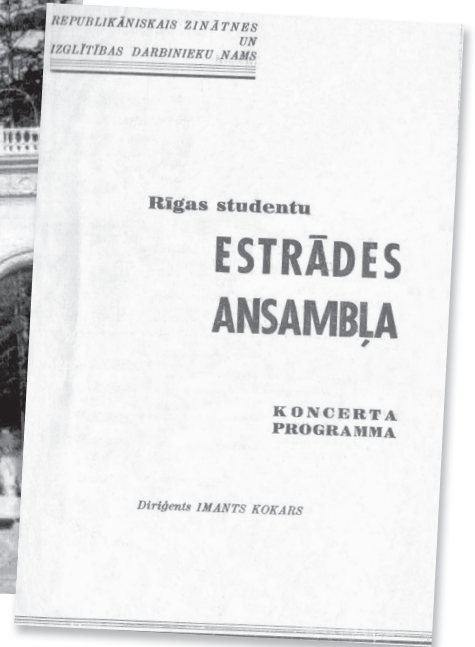
Īstu dibināšanas datumu nezina neviens no aptaujātajiem mūziķiem, vecākā bildīte datēta ar 1958. gada 2. februāri – studenti uzstājušies Limbažos un Strenčos. Džeza pionieris, trompetists Aivars Krūmiņš, piemēram, uz studentu “brālību” uzaicināts 1958. gadā, kad spēlēja slavenajā “Armatūrā” pie Ivara Mazura un mācījies mūzikas vidusskolā. “Mazurs teica, ka nevarēšu savienot

lotāju namam izskaidro faktu, ka studentu koncertos dziedāja leģendārais Bruno Oja, kurš karsti vēlēties apgūt arī kontrabasa spēli, taču viņa priekšnesumā no lielā instrumenta laukā nākušas vien tik neizteismīgas skaņas, ko varētu salīdzināt ar krēsla žvīgāšanu pa grīdu. “Bruno bija svarīgāk, kā tas izskatās, nevis – kā skan,” konstatē toreizējais orķestra saksofonists Uldis Vainovskis, kurš arī tagad mājās vienatnē, uzlicis ausiņas, vingrinās savas izcilās fonogrammu kolekcijas pavadībā un labprāt uzspēlē arī publikai.

Uldis Vainovskis muzicēt sāka 15 gadu vecumā Cēsu ģimnāzijas orķestrī, bet Kārļa Veilanda vadītajā Cēsu simfoniskajā orķestrī uz saksofona rāva vaļā pat fagota partijas. Apguva arī klarnetes spēli. Studēt gan aizgāja par elektroinženieri, bet paralēli mācījās klarneti pie Eduarda Medņa, drusku arī kompozīciju pie Imanta Kalniņa. 1958. gadā sāka darboties Skolotāju nama ansamblis, kur maksāja piecus rubļus par deju vakaru, kad arī nāca uzaicinājums pievienoties studentu orķestrim. “Man jau kopš skolas laikiem bija liela vēlēšanās spēlēt, un mūsu orķestris bija ļoti populārs. Spēlējām visās Universitātes studentu ballītēs, tur pat nevarēja pa durvīm iekšā tikt, daži lida pa logu!” Kokara vadībā viņi esot

Koncerts Mežaparkā estrādē – soliste Ivonna Siljicka, diriģē Imants Kokars, 1960

muzikāli izceļojušies pa visu pasauli – repertuārā iekļautas poļu, itāļu dziesmiņas, pa druskai no džeza. Ermanbriks gan saka, ka tā bijusi īsta amerikāņu svinga mūzika. Tā kā pianistos vienubrīd bijis ļoti pazīstamais Uldis Saulītis, viņa tēvs no Amerikas sūtījis džeza notis, kas izmantotas ne tikai studentu orķestra vajadzībām. Programmiņās pieteikta Džūka Elingtona “Karavāna”, Glēna Mīllera “Sauls ieļējas serenāde”, netrūkst arī agrinās latviešu estrādes paraugu – Ģederta Ramana, Valtera Kaminska, Ringolda Ores un, protams, Raimonda Paula darbu. Diez vai pats Maestro atceras, kas slēpjas zem dziesmas “Divi lāciņi” nosaukuma?

Skaņdarbus izvēlējušies Imants ar Gido, bet pie lielajiem organizēšanas darbiem piepalīdzējis baritonsaksofonists Vilnis Pānis. Saksofonistu rindās redzams leģendārais Raimonds Raubiško, Dzintars Vabulnieks, Māris Grūtups, jau nosauktie Vainovskis un Ermanbriks. Diemžēl neizdodas mēģinājums kaut daļēji restaurēt studentu orķestra mūziķu sarakstu, jo pagājis pārāk ilgs laiks – vīri sauc vārdus: Zigurds Mencis, Ilgonis Ustiņš, Uldis Osītis, Francis Raudis, trombonisti Juris Kvelde, Jānis Titāns, Zigurds Bilzonis, kurš vēlāk strādājis radio orķestrī. Kontrabasu spēlēja Andris Rikmanis, kas palika bez kājas motocikla avārijā, kurā bojā aizgāja leģendārais Gunārs Kušķis, un vēlāk nošāvās. Pianists bija tagadējais akadēmiķis, profesors Elmārs Grēns, kas kādā intervijā atzīst: “Spēlēju, manuprāt, ne slikti. Taču bija nopietni jāpievēršas zinātnei, un muzicēšana vairs nerādīja baudu, jo jutu, ka spēlēju arvien sliktāk.” Mūziķi bijuši arī no Lauksaimniecības akadēmijas, pirmajā kolektīva fotogrāfijās vēl zem Pedagoģiskā institūta karoga redzama iespaidīga vijoļu grupa. Liela loma bija Gido organizētajam vīru vokālajam kvartetam, kurā dziedāja komponists Jānis Sildegis, diriģents Ilgvars Matrozis, igauņi Uno Biriņš, īsu brīdi diriģents Kārlis Hammers un citi. Mēģinājumi notika toreizējā Pedagoģiskā institūta zālītē Raiņa bulvārī netālu no Centrālās stacijas – lielā, pelēkā ēkā, kas vēlāk atvēlēja Ģeogrāfijas fakultātei.

Saskaņā ar padomju estrādes žanra definīciju arī studentu orķestra koncertos tika iekļauti dažnedažādi izklaidējoši priekšnesumi, piemēram, tā saucamais “spēka pāris” – akrobātiskās etīdes izpildīja Livis Cēbers un Aivars Urbacāns. Sākumā dažus numurus dejojusi pat slavenā Marta Alberinga, vēlāk Uldis Šteins un Baiba Lietaviete, tagad Šteina, bijuši arī kādi priekšnesumi ar lellēm. Kārlis Zāle, operetes teātra aktieris, taisījis jokus, skaitījis pašsacerētus pantiņus – sporta, lauksaimniecības liriku, lūk, viens no spāņu liriskas paraugiem – “Reiz dzīvoja kāds skaists kabaljero, kurš strādāja par kasieri iekš artelio...”

Arī Studentu orķestrī, protams, tika lietots alkohols, kā nu bez tā Gruzijas un Abhāzijas tūrē, kas notika 1961. gada vasarā. Vairāk nekā mēnesis aizvadīts Melnās jūras piekrastē – Suhumi, Batumi,

Boržomi... Ermanbriks stāsta, ka viņus tur uztvēruši kā mūziķus no Rietumiem, cilvēki nākuši klāt, protams, cienājuši, un vienā no koncertiem viņš manījis, ka beigās visas trompetes pazudušas – laikam par daudz bijis gruzīnu vīnu. Pirms Gruzijas sarīkoti četri koncerti Kurzemē, Latvijā regulāri viņi spēlējuši balles Virsnieku namā, turnejas rīkotas lielākoties vasarās pa brīvdabas estrādēm, kāpuši arī uz lielās Mežaparka estrādes 1960. gada 19. jūnijā. Nozīmīgs bijis brauciens uz Ļeņingradu – seši septiņi koncerti rūpnicu klubos kopā ar Oju, toreiz orķestrim līdzī braucis programmu pie-teicējs Uldis Pūcītis, kas stiprinājies uz vella parašanu.

Bet ar Gruzijas tūri arī beidzas studentu orķestra pastāvēšana. “Domāju, ka Kokarus piespieda likvidēt orķestri, cita iemesla jau nebija, jo publika mūs uzņēma ļoti labi,” domā Uldis Vainovskis, ar patiku atceroties kopīgo vēžošanu ar alus dzeršanu. Aivars Krūmiņš

Orķestra saksofonu grupa (trešais no kreisās – Aldis Ermanbriks, ceturtais – Raimonds Raubiško)

ironizē, ka tādējādi no brāļu Kokaru biogrāfijas tika noņemts kauna traips, jo kordiriģentu aprindās tāda darbošanās ar estrādi un džeza tika uzskatīta par nevēlamu. Zīmīgi, ka togad sākās brāļu pedagoģiskais darbs Latvijas Valsts konservatorijā. Bet jauniešu estrādes orķestra tradīciju turpināja kaut vai Gunta Kļaviņa vadītais orķestris pie Zinātņu akadēmijas un Profesionālās izglītības kultūras nama bigbends “Darba rezerves” ar galveno diriģentu Raimonda Paulu priekšgalā. Tieši šī kultūras nama direktors Konstantīns Bruskins un profesionāli tehniskās izglītības boss Jānis Brodelis 1962. gadā Gido Kokaram piedāvāja pie “Darba rezervēm” Strūgu ielā 4 dibināt jaunu kori likvidētās “Dainas” vietā, un tā tapa “Daile”.

Kokari pie džeza vairs neatgriezās, un, tā kā lielākā daļa mūziķu nestāvēja dikā, bet piedalījās arī citos kolektīvos, viņi īpaši nepārdzīvoja Kokaru kolektīva beigas. Arī viens no galvenajiem solistiem – **Jānis Krūzītis** (14.11.1937–23.01.1993) drīz vien kļuva par Rīgas estrādes orķestra ilggadīgo zvaigzni, tika saukts pat par latviešu Frenku Sinatru. Maza auguma, ar brillīti, ļoti labs dziedātājs ar lielisku balsi, varbūt izskatījās ne tik labi kā estrādes zvaigznei piedienētu. Krūzītis bija Vainovska skolabiedrs no Cēsīm, kur sāka mācīties

trompeti un spēlēja pūtēju orķestri. Kā pianists beidza bērnu mūzikas skolu. Padziedāja arī krogos, piemēram, Baldonē. Studentu orķestri viņam uzticēja modernos ārzemju skaņdarbus svešvalodās, piemēram, *Volare* itāļiski, arī Paula “Mēs tikāmieš martā”, Ramana “Vakars Rīgā” u. c. Pēc REO Krūzītis turpināja dziedāt – pārcēlās uz VEF kultūras pils ansambli, kam sekoja Ādažu kultūras nams un darbs ansambli “Suvenīrs”.

Taču brāļu Kokaru vadītā studentu orķestra lielākā zvaigzne bija dziedātāja **Ivonna Siļicka** (08.03.1939–18.10.1994), pēc tautības poliete. Lai piepelnītos, viņa vakaros dziedāja viesnīcas “Rīga” restorānā. Te viņu pamanīja žurnālisti no Vācijas Demokrātiskās Republikas, 1958. gada rudenī žurnālā *Illustrierte Zeit im Bild* bilžu stāstos par Latviju teikts, ka Ivonna modernos šlagerus dzied krievu, latviešu un angļu valodā, sola iemācīties arī vāciski.

Kokaru orķestrim Siļicka pievienojās, domājams, jau 1957. gada nogalē, un visu tā pastāvēšanas laiku bija vadošā soliste, uzstājoties arī televīzijā. Viņas repertuārā bija Ringolda Ores “Puķu pārdevēja dziesmiņa”, Valtera Kaminska “Es gaidu tevi”, amerikāņu autora Vika Mizija (*Mizzy*) “Dziesmiņa par šokolādi”, tiroliešu dziesmiņa no kinolentes “Zelta simfonija” – Ivonna bija neparasta, droši vien pat unikāla Latvijā ar savu jodelēšanas prasmi! It kā tieši tādēļ, lai drikstētu dziedāt kopā ar studentu kolektīvu, viņa mudināta iestāties augstskolā – izvēle krita uz Universitātes angļu filologiem, kurus 1964. gadā Siļicka pabeidza ar tiem laikiem novatorisku diplomdarbu par angļu valodas mācīšanu bērnodārzā, ar ko pati turpmāk nodarbojās arī skolās, pašdarbnieku klubos un citur. Studiju laikā

Ivonna Siļicka

Orķestris un vīru kvartets, 1961

Solists – Jānis Krūzītis, 1958

gan viņa strādāja visur kur, tostarp, neraugoties uz tehnisku zināšanu trūkumu, pat kādā konstruktoru birojā par inženieri.

Tā kā parastie mirstīgie nevarēja iekļūt intūristu viesnīcas “Rīga” restorānā, tuvākās draudzenes reiz uzaicinātas uz kādu blakus esošu telpu, no kuras varēja izbaudīt Ivonnas dziedāšanu – balss neliela, bet tembrs ļoti patīkams. Jau tolaik pēc lekcijām Siļicka savu draudzeni Ausmu Liepu nereti vēl pusdesmitos vakarā vilka uz kafējnicu – uz kafiju ar eklēru, kam sekoja uzaicinājums: “Nu, iedzeršim arī mazdruscīņ konjaka!”. Jo diemžēl Ivonnai patika “ieķībināt”, kā viņa pati sacīja. Meitu gan ļoti rūpīgi pieskatīja stingrā mamma, kas bija šuvēja un darināja Ivonnas skatuves tērpus. Sevišķi efektīga bija sarkana kleita ar tikai vienu lenci, drosmīga padomju laikam. Cita bija gaiši zilā krāsā ar jaukām riņņām. Būdamā ļoti enerģiska, sabiedriska un asprātīga draugu lokā, uz skatuves Siļicka jutās pietiekoši brīvi, tomēr uzstājās bez spoža artistiskuma un deju soļiem, aprobežojoties ar pašas iestudētiem žestiem.

Pēc atvadām no jaukajiem studentiem Ivonna Siļicka pāris gadu dziedāja kolektīvā “Atpūtas brīžiem”, ko vadīja kontrabasists, aranžētājs, diriģents Egils Švarcs. Tas darbojās Rīgas Elektromehāniskās rūpnīcas klubā, turpat, kur Mazura slavenā “Armatūra” – viena no solistēm šeit bija Margarita Bogaļeiša, mūsu estrādes karaliene Vilcāne vēl ar sava pirmā vīra uzvārdu. Viņas atmiņā Ivonna palikusi kā ļoti atraktīva meitene, kuras repertuārā bija vairākas poļu dziesmas, jo šī mūzika tolaik bija ļoti modē. Margarita 1962. gadā aizgāja strādāt uz filharmoniju, bet Siļickas dzīvē pavērsienu noteica laulības ar Jāni Čakstiņu. Pēc vīra stingrā uzstādījuma ģimene dziedātājai kļuva par prioritāti, sevišķi pēc abu meitu, Laimas un Kristīnes, piedzimšanas, un regulāra muzicēšana ar koncertturnejām tika svītrotā no

dienaskārtības. Turklāt, pēc laikabiedru domām, Siļicka kā jau bohēmisks cilvēks ar sevi diendienā pietiekami nestrādāja, un ar laiku dabiskās prasmes sāka atpaukt no tā, ko prasīja skatuve. Viņa arī ne vienmēr bija labākajā formā – jaunībā pēc naksnīgām izklaidēm, bet vēlāk daudz enerģijas paņēma rūpes par bērniem.

Pēc laba laika Ivonna tomēr mēģināja atgriezties uz skatuves, vismaz ierakstu jomā. Viņa kopš bērnības bija ļoti pazīstama ar dziedātāju Lolitu Vambuti – abas vienoja poļu asinis un mūzika, savulaik vēl kā jauniešu darbojās vienā klubā. Viņas noslēdza vienošanos: Lolita draudzenei mācīs dziedāšanu, Ivonna – angļu valodu. Ar Vambutes palīdzību Siļicka nonāca radiofona studijā, kur 1972. gadā iedziedāja Uno Naiso skaņdarbu “Manas mājas” un duetā ar Lolitu – Vladimira Ivasjuka “Es aiziešu tālajos kalnos”.

Taču gadi un regulāras prakses trūkums bija paveikuši savu, balss zaudējusi kādreizējo izteiksmību, izklausās nestabila. Turklāt, kā apgalvo draudzene Ausma, Siļicka-Čakstiņa varēja dziedāt tikai to, kas viņai ļoti patika. Ja melodija neiekrita sirdī, tās interpretācija nedevās rokā, bet šis bija standarta padomju repertuārs...

Sapratusi, ka dziedātājas karjeras vilciens aizgājis, Ivonna ļoti pārdzīvoja, turklāt izjuka arī sākotnēji tik stabilā ģimene, kas tika dibināta uz lielas un pašreizējās mīlestības pamatiem. 80. gadu sākumā Siļickai parādījās jauna aizraušanās – keramika, ar ko viņa nodarbojās VEF kultūras pils studijā “Saule”. Te tapa jauki, interesanti darbi ar sīkām detaļām, kuras Ivonna izstrādāja ar lielu prieku un apskaužamu rūpību. Varbūt arī kādam lasītājam mājās ir kāds no viņas darinātiem kuloniem, svečturiem, varbūt vāzīte, kas nopirkta gadatirgū. 80. gadu beigās Siļicka piedalījās kādā televīzijas pārraidē, iespējams, “Vecajā ratiņā”, stāstot par savām jaunībasdienu gaitām mūzikā. Dzīves pēdējos gados daudz prieka sagādāja mazmeita, arī ceļojumi pie radiem ārzemēs, tomēr kādreizējo dziedātāju nopietni skāra arī slimības un skumjas, kā tas nereti gadās ļaudīm, kas papildinām izbaudījuši skatuves spožuma saldo baudu un pret savu gribu bijuši spiesti no tās šķirties. ☹

Pateicība Kristīnei Čakstiņai par mammas fotoalbumu, kura attēli izmantoti raksta ilustrācijām